

Komisija za slovenski jezik v javnosti pri SAZU

3. izjava, Ljubljana, 29. novembra 2018

Spoštovanemu gospodu Marjanu Šarcu, predsedniku Vlade RS

Spoštovanemu gospodu prof. dr. Jerneju Pikalu, ministru za izobraževanje, znanost in šport RS

Spoštovanemu gospodu Dejanu Prešičku, ministru za kulturo RS

Spoštovanemu gospodu mag. Dejanu Židanu, predsedniku Državnega zbora RS

Spoštovani gospe doc. dr. Jadranki Sovdat, predsednici Ustavnega sodišča RS

javnosti

IZJAVA ZOPER RAZVREDNOTENJE SLOVENSKEGA ZNANSTVENEGA JEZIKA

Spoštovani,

slovenskemu jeziku ni bilo zgodovinsko namenjeno, da preživi, a so se generacije slovenskih intelektualcev, pisateljev in znanstvenikov skozi stoletja borile in izborile za ohranitev, razvoj in prihodnost slovenščine zoper zatiralske in potujčevalne apetite.

Zdaj jo imamo. Slovenijo namreč. Samostojno namreč. Čedalje manj pa imamo slovenščine. Čedalje manj imamo slovenščine celo na ravni znanstvenih ustanov, ki so bile ustanovljene prav z namenom, da bi slovenščino zavarovale in vzpostavile pogoje za njen nadaljnji razvoj.

V obdobju, ko nam prvič v zgodovini širša državna skupnost (Evropska unija) nič hudega noče (vsaj kar zadeva slovenščino), smo svoj lastni jezik začeli omalovaževati in zatirati kar sami. Le zakaj? Edini možni odgovor je podal že Cankar: ker je »hrbet biča vaju in željan«. Eklatanten in sramoten primer je neenakopravno vrednotenje (»točkovanje«) znanstvenih člankov v angleščini in slovenščini.

Ne more biti nobenega dvoma, da je funkcioniranje v angleščini *conditio sine que non* za sodobno znanost, ne le pri nas, temveč povsod po svetu. Ne oporekamo torej potrebi, da se z visokim številom točk ovrednoti objava člankov slovenskih raziskovalk in raziskovalcev v mednarodno relevantnih znanstvenih revijah. Ogorčeno pa nasprotujemo razvrednotenju člankov tistih znanstvenic in znanstvenikov, ki zaradi narave svojega raziskovalnega in pedagoškega dela svoje analize pišejo in objavljajo v slovenščini.

Ta diskriminacija se dogaja na različnih ravneh in na različne načine: pri točkovanju člankov za potrebe habilitacijskih postopkov, pri odločanju o subvencijah, pri izbiranju raziskovalnih projektov itd. Diskriminacijski ključ je vsebovan že v seznamu indeksiranih znanstvenih revij, kjer imajo publikacije z angleškega govornega področja izrazito prednost nad drugimi jeziki, da o slovenščini v tem kontekstu sploh ne govorimo. Na diskriminacijo slovenske humanistike negativno vpliva tudi monopolen položaj naravoslovcev pri določanju kriterijev, kaj je znanost, saj je temeljna objavna enota naravoslovnih in tehniških znanosti članek, pri humanističnih vedah je pa to knjiga, ki pri sedanjih vrednostnih lestvicah večinoma šteje manj kot članek. Ostro opozarjamo vse akademske in raziskovalne ustanove ter ustrezne državne organe, da je ta praksa neutemeljena, poniževalna in smešna.

Na prvi pogled se zdi, kot da gre za minoren problem, ki zadeva le način finansiranja – beri: varčevanja! – pri univerzah in raziskovalnih ustanovah. A ni tako. **Gre za življenjski problem premnogih znanstvenic in znanstvenikov. In gre za življenjski problem slovenščine. Kultiviranje slovenskega znanstvenega izrazoslovja in načina izražanja, kamor nujno sodi tudi soustvarjalen prevajalski napor, je namreč pogoj za nadaljnji razvoj slovenskega jezika v celoti.** V primeru nekritičnega in oportunističnega požiranja in bruhanja slabo prebavljene angleščine utegne slovenščino zajeti proces zakrnevanja, slovensko kulturo in družbo pa proces nezadržne provincializacije. Nevarnost provincializacije se namreč ne skriva v majhnem številu govorcev slovenščine, temveč v revni angleščini, kakršno vsiljujejo zagovorniki jezikovne »globalizacije«. Med jezikom in mišljenjem vlada namreč tesna soodvisnost: kdor se ne zna natančno in bogato izražati v lastnem – ponavadi, a ne nujno, »maternem« – jeziku, se ne bo znal ustrezno izražati v nobenem jeziku in ne bo znal misliti. In ne bo znal misliti!

Pozivamo vse visokošolske in raziskovalne ustanove na Slovenskem, da se uprejo tej poniglavi praksi.

Zahtevamo, da Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS ustavi čedalje močnejše tendence k razvrednotenju slovenščine kot znanstvenega jezika ter da uveljavi naravi znanosti in jezika prijaznejšo politiko.

Brezpogojno pričakujemo, da bodo Vlada, Državni zbor in Ustavno sodišče RS storili svojo dolžnost ter odslej aktivno bedeli nad ustavno zavarovanim položajem slovenskega jezika v Republiki Sloveniji ter nad spoštovanjem Zakona o javni rabi slovenščine.

S spoštovanjem,

izr. član SAZU, prof. dr. Boris A. Novak, l.r.

predsednik Komisije za slovenski jezik v javnosti pri SAZU

Ljubljana, 11. 11. 2018

Izjavo je Komisija za slovenski jezik v javnosti pri SAZU sprejela na 3. redni seji 29. 11. 2018 v naslednji sestavi: doc. dr. Nataša Gliha Komac, prof. dr. Dean Komel, akad. Milček Komelj, akad. Marjan Kordaš, izr. član prof. dr. Boris A. Novak (predsednik) in izr. član prof. dr. Marko Snoj (podpredsednik).

Dodatno obrazložitev podpore izjavi je podal prof. dr. Dean Komel:

Dosledno zastopam enotnost znanstvenega polja!

Da humanistično raziskovanje v Sloveniji dosega svetovno znanstveno raven in jo na nekaterih področjih celo usmerja, verjetno ni potrebno dokazovati ali kako posebej preverjati. V okviru podane izjave pa imamo opraviti z razvrednotenjem znanstvenih in strokovnih dosežkov, ki prispevajo k uveljavljanju slovenščine kot znanstvenega jezika, in glede tega se je Komisija za slovenski jezik v javnosti pri SAZU izrekla. Menim, da zelo neposredno in ustrezno izraža to stališče.

Kar zadeva umeščenost humanistike pa, še enkrat: spada v enotno znanstveno polje in od tega se ne sme odstopati! V tem kontekstu sem na 3. redni seji Komisije za slovenski jezik v javnosti pri SAZU 29. 11. 2018 posebej opozoril na za humanistiko problematično neupoštevanje citatov, ki so vezani na znanstvene monografije, samostojna poglavja v njih ter prispevke v konferenčnih zbornikih v sistemu SICRIS.

Izjavi je nasprotoval akad. Ivan Bratko z naslednjo obrazložitvijo:

1. Izjava se zavzema za zapiranje slovenske (humanistične) znanosti pred svetovno znanostjo. To bi vodilo do nižanja znanstvenih kriterijev v slovenski znanosti in neprimerljivosti slovenske znanosti s svetovno. Daljnoročna škodljiva posledica takega zapiranja bi bila upadanje kvalitete in zaostajanje slovenske znanosti.

2. Izjava napačno trdi, da je pri vrednotenju rezultatov znanstvenega dela področje humanistike diskriminirano v primerjavi z naravoslovjem in tehniko, ker naj bi bile objave v obliki monografij točkovane nižje kot članki. Ta trditev spregleda dejstvo, da je točkovanje člankov bistveno odvisno od kvalitete revije, kjer je članek objavljen, pa tudi dejstvo, da je v pogledu monografij humanistika v resnici favorizirana. Na primer pravilnik ARRS pri točkovanju monografij predpisuje za področji humanistike in družboslovja nižje, radodarnajše kriterije kot za druga področja.